

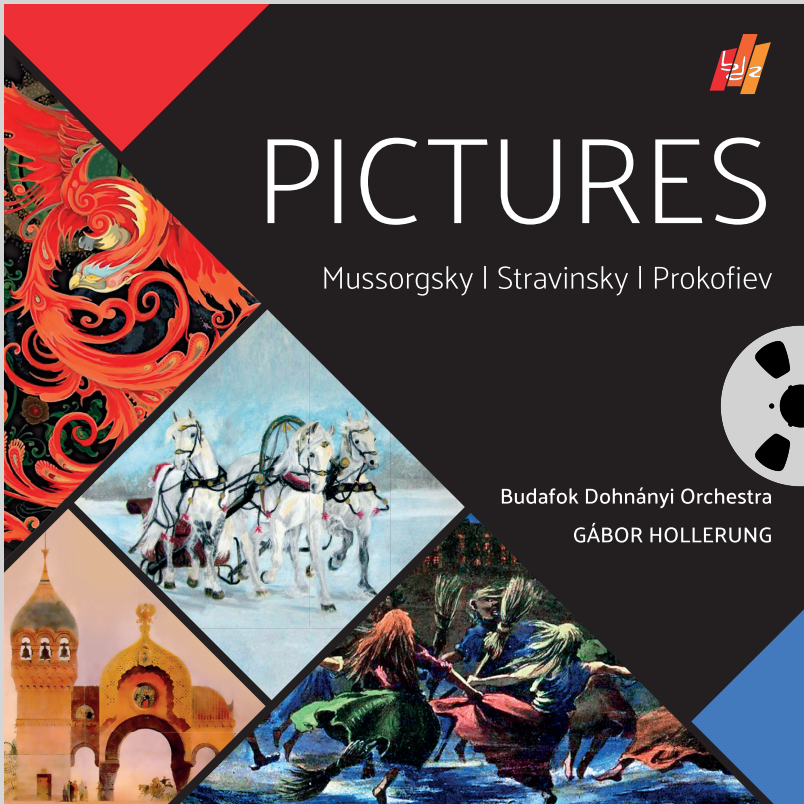
PICTURES

Mussorgsky | Stravinsky | Prokofiev

HUNNIA RECORDS

Budafok Dohnányi Orchestra
GÁBOR HOLLERUNG

BUDAFOK DOHNÁNYI ORCHESTRA
Conducted by Gábor Hollerung

PICTURES

The pictorial power of music has been an important effect in classical compositions from the Renaissance period, and it gained increasing importance in profane and dramatic musical genres like opera and oratorio. One of its best-known examples are Vivaldi's *Four Seasons*, which evokes a series of images in the listener even without the actual knowledge of the sonnets the music was inspired by.

In absolute music genres (symphonies, concertos, pieces for chamber music etc.), the musical process is expressed exclusively by basic musical means, like change in tonality, the alternation of tension and solution. It could only preserve its absolute musical purity until the appearance of the symphonic poem on the stage of Romanticism, which put pictorial thinking in the foreground of its verbalizable ideas.

Mussorgsky's *Pictures at the Exhibition* obviously needs little explanation. The composer's characterising skills are unrivalled in colourfulness and expressive power, compared to his predecessors in French and German Romanticism. This composition highlights the most important purpose and mechanism of pictorial thinking i.e.: it is a mirror of the emotions generated in the listener by music. Being an ingenious master of stage genres, he creates an imaginary stage with great mastery that is the stage of the exhibition visitors' soul and of his own at the same time. The thoughts, images, reactions born in the visitors' mind are embodied by transformations of the famous promenade theme. The striking symphonic features of the piece originally composed for piano inspired many to write an orchestral arrangement even before and after Ravel. Ravel's instrumentation is considered undoubtedly the best of all, because there is not any self-aimed moment in it, everything serves the pictorial musical thinking in his arrangement.

Mussorgsky's other famous masterpiece; Night on the Bare Mountain is also regarded as a kind of milestone. On the one hand, it is the most significant example of Romantic pictorial music; on the other it forecasts the birth of a brand new musical genre: film music.

This composition was inspired by Gogol's drama St John's Night. In Mussorgsky's work, the festivity of light is interwoven with the chasing of evil and darkness. Thus St John's night is connected to a witches' sabbath scene – that is quite unusual for us. The menacing sound from under the ground gives us goose bumps, the dance of the dead is folkish and electrifying, the appearance of the Devil is solemn and bloodcurdling, the black mass celebrated by Satan is interrupted by the sound of bells heralding the break of dawn.

Mussorgsky writes this to his friend about the piece:

"Witches used to gather on this mountain, talk scandal, and wait for their chief Satan. After his arrival, the witches form a circle around the throne on which the chief, in the form of a giant goat, has seated himself, and they glorify him. When Satan has reached enough of a rage thanks to the witches' glorification, he gives the sign for the sabbath to begin and then picks himself out the witches who have taken his fancy. That's the way I did it. The form and character of my composition are Russian and original. Its tone is ardent and chaotic. I wrote St. John's Night very quickly, directly into the full score, without rough drafts, finishing it in twelve days, thank God. Something was seething within me, and I simply didn't know what was happening to me."

Stravinsky's Firebird - despite all its modernity - may be regarded as the peak of Russian late Romanticism. The composition points to a revolutionary new direction in the genre of ballet music. Obviously, the modern ballet trend related to the name of Sergei Pavlovich Diaghilev played a seminal role in that. As opposed to the classical ballet with its highly refined, abstract code system, in this new ballet trend music and movement are connected elementally. Modern dance sees the rebirth of the primaeval and restores the genuine and natural relationship of movement and body.

Stravinsky brilliantly depicts the various layers and the emotional content of the story from mystical sorcery, through the gentleness of femininity to infernal vice. At the end of the piece, the glorified apotheoses of the Firebird theme is achieved through such unexpectedly simple and natural means that humbles almost the entire Romantic era. The 1919 suite version of the ballet was intended for the concert podium and it presents us with the totality of magical images and emotions without knowing the entire story in detail.

The selection of pictures in this album is completed with three movements from Prokofiev's suite from his music composed to the feature film Lieutenant Kijé. The movie itself is of minor importance in film history, the music composed to it however is an emblematic example of modern film music, beside his other work Alexander Nevsky. Prokofiev like many film music composers today - arranged the material into concert suite with a very fine taste. This suite like the other three compositions on this album offer us a chain of strongly characterising, pictorial movements. Prokofiev is regarded at the most significant composer of Neo-Classicism. In this particular work, his connection to Romantic musical thinking is obvious. The same characteristic theme - presumably referring to the figure of Lieutenant Kijé - appears in every movement, yet it creates a different atmosphere in each situation. The composition has a certain grotesque touch, which is clearly related to the story where the non-existent character of Lieutenant Kijé is first cherished then abandoned by the machine of bureaucracy.

Gábor Hollerung

PICTURES

A zeneművészetben a képszerűség már a reneszánsz korszak óta fontos eszközzé vált, és egyre erőteljesebben öltött testet a mind nagyobb teret hódító világi és dramatikus zenei műfajokban, mint pl. az opera vagy az oratórium. Egyik legismertebb példája Vivaldi Négy évszak című műve, ami – még a zenemű alapjául szolgáló szonettek ismerete nélkül is – képek és képzetek egész sorozatát idézi fel bennünk.

A tisztán instrumentális zenei műfajok (szimfóniák, versenyművek, kamarazenei alkotások, stb.), amelyekben a történetek csak olyan alapvető zenei eszközökkel fogalmazhatók meg, mint hangnemváltás, feszültség és feloldás váltakozása, egészen addig őrzik tiszta zeneiségüket, míg a romantika színpadán meg nem jelenik a szimfonikus költemény, melynek szavakban megfogalmazható eszmeisége előtérbe helyezi a képszerű gondolkodást.

Muszorgszkij Egy kiállítás képei című műve nyilvánvalóan nem szorol sok magyarázatra. A szerző karakterizáló képessége példátlanul sokszínű és erőteljes a francia és német romantika példáihoz képest. Muszorgszkij e művével épp a képszerűség legfontosabb célját és mechanizmusát helyezi előtérbe, miszerint a képszerűség a bennünk megszülető érzelmek tükré. Zseniális színpadi komponistaként a képek sorozatából is mesteri érzékkel terem színpadot, mely a kiállítás látogatóinak és magának a szerzőnek lelki színpada is egyben. A látogatókban lejátszódó gondolatok, képzetek, reakciók a képeket összekötő híres promenád téma alakváltozásaiban öltönek testet. Az eredetileg zongorára írt kompozícióban is feltűnő szimfonikuság nagyon sok mindenkét kényszerített arra, hogy meghangszerelje ezt a művet Ravel előtt és után is. Ravel hangszerelését talán azért tekintjük megkérdőjelezhetetlenül a legjobbnak, mert a hangszerelés egy pillanatra sem öncélú, hanem az imént említett rendkívül képszerű zenei gondolkodásmód szolgálatában áll.

Muszorgszkij másik híres műve az Egy éj a kopár hegyen, amely szintén egyfajta mérőföldkőnek tekinthető. Egyrészt a romantikus képszerű zene egyik legjelentősebb példája, másrészt magában rejt egy születendő új műfaj, a filmzene alapjait.

A zeneművet Gogol Szent Iván éj című drámája ihlette. Muszorgszkij e művében a szentivánéji fény ünnepe összefonódik a gonosz és a sötétség elűzésével, így Szent Iván éjszakájához – számunkra szokatlan módon – egy boszorkányszombat-jelenet kapcsolódik. Szinte libabőrözően érzékletes a föld alól előtörő baljós hangok ábrázolása, népiesen vérpezsdítő a halottak táncra, és háttorzongatóan ünnepélyes a sötétség fejedelmének megjelenése és az általa levezényelt fekete mise, melynek a darab végén megszólaló, a hajnal beköszöntét jelző harangok vetnek véget.

A műről maga Muszorgszkij így ír:

„Boszorkányok gyülekeznek a hegyen tereferélve, dorbézolva, bujálkodva, és várják urukat, a Sátánt. Mikor ez bevonul, dallal éltetik, körbeállják trónját, amelyre ő kecske alakjában felül. Amikor a boszorkányok dicsimnusza a megfelelő hőfokra gerjeszti a Sátánt, jelt ad a boszorkányszombat megkezdésére. Kompozícióm karaktere, formája orosz és eredeti, hangvétele tüzes és kaotikus. A darabot nagyon gyorsan írtam, rögtön partitúrába, javítás nélkül. Éjszaka nem aludtam, és szinte holtan fejeztem be Szent Iván éjjelén. Valami annyira forrt bennem, hogy egyszerűen nem tudtam, mi történik velem”.

Sztravinszkij Tűzmadár balettjét minden újszerűsége ellenére az orosz későromantika tetőpontjának tarthatjuk. A mű a balettzene műfajában egy forradalmian új irányt képvisel. Ebben jelentős szerepet játszott az ekkor kibontakozó, Gyagilev-féle modern balett műfaja, amelyben a tánc – szemben a klasszikus balett kifinomult áttételes jelrendszerevel – elementárisan fonódik össze a zenével. A modern balettben egyfajta ősiség született újjá, melyben a mozgáskultúra legfőbb jellemzője a testhez való természetes viszony.

Sztravinszkij a Tűzmadár c. művében pazar módon jeleníti meg a történet különböző rétegeit, érzelmi tartalmát, a sejtelmes varázslattól a női gyöngédségen keresztül az infernális gonoszságig. A szerző a darab végén szinte a teljes romantikus korszakot megszegyenítő könnyedséggel, szokatlanul egyszerű és természetes eszközökkel teremti meg a diadalmas megdicsőülést. Az 1919-ben összeállított, kimondottan hangversenypódiumra szánt szvitje a történet ismerete nélkül is varázslatos képek és érzelmek sorozatának teljességével ajándékoz meg minket.

A lemezen szereplő képek sorozatát Prokofjev Kiszé hadnagy című filmzenéjéből készült szvit három tétele teszi teljessé. A filmtörténeti szempontból talán nem annyira jelentős alkotáshoz írott zene a Jégmezők lovagja mellett a modern filmzene emblematisus mintája. Prokofjev jó érzékkel – a mai filmzeneszerzőkhöz hasonlóan – a zenei anyagot hangversenyszvitbe rendezte, amely a lemezen hallható többi műhöz hasonlóan erősen karakterizáló, képszerű tételek sora. Prokofjev – akit a neoklasszicizmus egyik legjelentősebb alakjának tekinthetünk – e művében jól tetten érhetően kapcsolódik a romantikus zenei gondolkodáshoz. Valamennyi tételben megjelenik ugyanaz a – feltehetően Kiszé hadnagy alakjához köthető – karakterisztikus téma, amely minden egyes szituációban más-más hangulatot árasztva szólal meg. A zeneművet átható groteszk hangvétel egyértelműen kapcsolható a történethez, amelyben a bürokrácia – saját maga védelmének érdekében – egy nemlétező szereplőt dédelget, majd taszít el magától.

Hollerung Gábor

Mussorgsky: Pictures at an Exhibition**30:42**

01. Promenade	1:42
02. Gnomus	2:38
03. Promenade	0:54
04. The Old Castle	4:01
05. Promenade	0:31
06. The Tuileries Gardens	0:58
07. Bydlo	2:40
08. Promenade	0:40
09. Ballet Of The Chickens In Their Shells	1:14
10. Samuel Goldenberg And Schmuyle	2:02
11. The Market-place At Limoges	1:23
12. The Catacombs (Sepulchrum romanum)	1:34
13. Cum mortuis in lingua mortua	1:58
14. The Hut On Fowl's Legs (Baba-Yaga)	3:23
15. The Great Gate Of Kiev	5:05

16. Mussorgsky: A Night on the Bare Mountain**11:32****Stravinsky: The Firebird Suite 1919****20:53**

17. I. Introduction	3:21
18. II. L'oiseau de feu et sa danse (The Firebird)	0:17
19. III. Variation de l'oiseau de feu (Firebird Variation)	1:26
20. IV. Ronde des Princesses (Round of the Princesses)	4:36
21. V. Danse infernale du roi Kastchei (King Kastchei's Infernal Dance)	4:59
22. VI. Berceuse (Lullaby)	3:17
23. VII. Finale	2:57

Prokofiev: Lieutenant Kijé Suite, Op. 60**10:27**

24. II. Romance	4:17
25. III. Kijé's Wedding	3:08
26. IV. Troika	2:55

Total time:**73:52**

Recording Venue: **Budapest, The Pesti Vigadó**

Recorded: **January 21** (tracks 1-15), **May 12-13, 2021** (tracks 16-26)

Recording producer & editor: **Zsuzsa Dvorák**

Recording engineer: **Gábor Halász**

Mastering engineer: **Tom Caulfield**

Recorded audio format: **Native DSD256** (Pyramix, Merging Hapi)

Photos: **RZH**

Cover art: **Mária Kaskó**

Producer: **Róbert Zoltán Hunka**

©2021 **Hunnia Records & Film Production**

www.hunniarecords.com

HRES2108

HUNNIA RECORDS